

Husdyrbruget i Danmark 1882.

Det var under saa særdeles trykkende og vanskelige Forhold, som heldigvis sjældent indtræffe, at vort Husdyrbrug begyndte det sidste Landbrugsaar. Den lille Høst, som de fleste Steder kun blev slet bjerget, gav en beskadiget Kjærne og mindst $\frac{1}{4}$ mindre end normalt i Fyld af Halm, hvilken tilmed var udvasket og næringsfattig. Det foregaaende Aar havde ikke efterladt nogen Hø- eller Halmbeholdning, og da Kreaturerne de fleste Steder holdtes for længe ude paa det vandede Efteraarsgræs, vare de i daarlig Stand ved Indbindingen. De yderlig lave Kreaturpriser gjorde, at man nødigt solgte, og Landmanden blev saaledes fra alle Sider tvungen til at overvintre en saa godt som fuldtallig Kvægbesætning under yderst knappe og vanskelige Vilkaar. — Kun i det nordlige Jylland, hvor Høsten faldt sildigere, vare Forholdene i det Hele taget mere normale. — Og dog maa det siges, at man overalt kom Vinteren ret godt igjennem og i Regelen bedre, end man havde ventet. Hertil bidrog dels den milde Vinter, hvorved Foderforbruget indskrænkedes, dels at man fra Efteraaret var sig klart bevidst, at der maatte spares paa Fyldefoder og Strøelse, og dels endelig, at der anvendes meget Kraftfoder. Var Mælkeudbyttet gennemgaaende noget mindre, saa vare Smør- og Svinepriserne til Gjengjæld gode; og kom Kvæget paa Græs i lidt mindre godt Huld og mindre fyldigt, saa kunde den paafølgende rige Græsgang ret snart bøde herpaa.

Forbruget af Kraftfoder var meget betydeligt

sidste Vinter og vistnok ikke lidet større end sædvanlig. Dels er der opfodret megen Sæd paa Grund af dens ringe Kvalitet, og dels er alligevel Overskudsindførselen af Klid og Oliekager lidt større end ifjor, da den forøvrigt havde naaet sin højeste Grænse. Den beløb sig nemlig iaar til 77,9 (ifjor 77,7) Mill. Pd. Klid og 44,1 (ifjor 43) Mill. Pd. Oliekager, og ved Siden heraf er der iaar indført 155,000 Tdr. Oliefrø imod kun 120,000 Tdr. ifjor. Da Græsningen sidste Sommer var overordentlig rig, skulde man altsaa have ventet en større Overskudsudførsel af Smør iaar, hvilket imidlertid ikke er Tilfældet; den er saa at sige slet ikke større end ifjor. Have Mejerikøerne derfor end været fodrede stærkere end ifjor, saa har det større Kraftfoder altsaa ikke formaaet at bøde paa Savnet af Halm og Hø, og Aarets Balance vilde have stillet sig meget uheldigt for Mejerierne, hvis der ikke sidste Vinter havde været saa gode Priser paa Smør, Ost og Svin. Den store Indførsel af Kunstfoder seer i det Hele taget temmelig betænkkelig ud, naar den stilles sammen med den, som det synes, altfor konstante Smørudførsel, thi at vi iaar have havt en Bruttoudførsel af Smør, der er 4000 Tdr. større end ifjor, kan næppe kaldes fuldt tilfredsstillende. Det er derfor heldigt, at der er andre Sider af Husdyrbruget, nemlig Kvæg- og Svinefedningen, som iaar kunne forklare det store Forbrug af Foder, samt give et Vederlag herfor.

Som alt berørt var sidste Foderaar karakteriseret ved en overordentlig Knaphed paa Halm og Hø, og der er iaar blevet øvet en Sparsommelighed i Brugen af Halm, som heldigvis kun sjælden er nødvendig. Halmen slog imidlertid til, og der har næppe noget Sted været egentlig Nød paa Fyldefoder. Paa den anden Side blev ogsaa al Halmen brugt, og mange Steder var der for lidt til Strøelse og til at blande i Gjødningen. Lyng, Tang og Tørvejord, Løv og Bregner fra Skovene o. Lign. have derfor været brugt i stor Udstrækning, og for at holde Køerne rene maatte Gjødningen stadig og omhyggelig skræbes bort under dem. Velindrettede Baase med jævne

Lejer samt lukkede Ajlerender have derfor iaar ret viist deres Hensigtsmæssighed ogsaa i Retning af at spare paa Strøelse. Skjøndt det er ønskeligt, at der kan anvendes et noget større Halmfoder pr. Hoved, end det de fleste Steder har været muligt iaar, og skjøndt man de fleste Steder trænger til at strø stærkere og blande mere Halm i Gjødningen, end man kunde sidste Vinter, saa har man dog nu lært nøjere at kjende, hvor stor en Halmmængde der behøves til en passende Fodring og Strøning, og man vil have fundet, at denne Grænse ligger betydelig under den, som man i Regelen er tilbøjelig til at tænke sig. De Erfaringer, der i saa Henseende ere indhøstede, ville ikke alene kunne komme til Nytte, ifald vi atter skulde komme til at staa overfor en lignende Vanskelighed; men idet man har lært, hvor dette ellers ikke er almindeligt, at omgaaes økonomisk med Halmen, og idet man har seet, hvor langt Halmen kan række, naar der ikke ødsles med den, saa vil man have erfaret, at Halmmængden under almindelige Forhold ikke lægger alvorlige Hindringer i Vejen for at holde en stor, velfodret Besætning eller for Sommerstaldfodringen, hvor denne kan ønskes indført. Det sparsomme Fyldefoder har ogsaa lært at stille Roefodringen i et sandere Lys. Det er jo en Selvfølge, at Roerne forøge Tørstoffet i Foderet eller med andre Ord, at de bidrage til at mætte Dyret. Men den store Mængde Vand, de indeholde, gjør, at de egentlig kun spare paa Fyldefoder, naar der tillige gives et rigeligt Kraftfoder ved Siden af. Skeer dette sidste ikke, kunne Roerne næppe siges at spare paa Halmen. Et Roefoder ved Siden af et ringe Kraftfoder vil tværtimod kræve megen Halm.

Priserne paa Levekvæg og magert Kvæg have iaar været stadig stigende. I Efteraaret 1881 kunde der selvfølgelig ingen Handel finde Sted, da kun Faa kunde købe. Priserne vare derfor overordentlig lave. Kun i det nordlige Jylland vare de højere. Men da man midvinters havde skaffet en Del Fedekvæg bort, og man tillige kunde skjønne, at Foderet vilde slaa til, begyndte der

at komme mere Liv i Kvæghandelen, og Priserne stege. En Tid tegnede det til, at der alligevel ikke vilde komme nogen Pris paa Græskørerne, men da der i Tide blev lukket op for Udførsel til Marsken, og da det senere blev et fortrinligt Græsaar, bleve ogsaa disse godt betalte, saa at det gamle System med Foderstude vil have betalt sig godt iaar. Ved den rigelige Græsning holdt Priserne sig selvfølgelig Sommeren igjennem, forsaavidt der fandt nogen Omsætning Sted, og da Høsten af Hø og Sæd blev fortrinlig i Fyld, var der for lidt Kvæg sidste Efteraar i Forhold til Fodermængden. Priserne bleve derfor usædvanlig høje, hvortil ogsaa Forbudet mod Indførsel fra Sverig bidrog noget. — Men skjøndt det har været vanskeligt at faa Staldene besatte i dette Efteraar, og skjøndt man har kjøbt 50 à 75 Kr. pr. Ko dyrere end ifjor, saa gaaer man dog ind i det ny Landbrugsaar med ret lyse Udsigter for Husdyrbruget. Paa Grund af den gode Græsning kom Kvæget paa Stald i sjælden godt Huld; der er rigeligt af Hø, Halm og Roer, Kunstfoderet er billigt, og Sædpriserne ere lave, medens Kjød- og Flæskepriserne ere høje og Smørpriserne ret gode.

Kvægfødningen har iaar betalt sig meget godt. Ikke alene var Indkjøbet billigt i Efteraaret, men de engelske Markeder have gennemgaaende været særdeles gode. Der er derfor ogsaa blevet fedet meget iaar, hvortil flere andre Aarsager have medvirket. Men forøvrigt medførte Foderknapheden, at man var mere tilbøjelig, end man plejer, til at sætte Overløbere og Kastere o. Lign. paa Fedestaldene, og man søgte gennemgaaende at faa det skaffet bort ad denne Vej, som man kunde undvære. Derfor er Udførselen i Oktober Kvartal i Modsætning til tidligere Aar ogsaa bleven saa betydelig. Dernæst var man en Del af Vinteren i Uvished, om der vilde blive aabnet for Marsken til Foraaet, og en stor Del fededes af den Grund og bidrog væsentlig til den betydelige Udførsel i Januar Kvartal. Vel blev Udførselen i April Kvartal ikke ringe, da der til den Tid blev aabnet Syd paa, men naar de statistiske Oplys-

ninger foreligge, vil det sandsynligvis vise sig, at der iaar er gaaet et betydelig mindre Antal Kvæg over Sydgrænsen, end der plejer. I de Egne og Steder i Jylland, hvor man var mere vant til at fede, havde man ogsaa let ved at blive fortrolig med, at Vejen til Marsken muligvis ikke vilde staa aaben til Foraaret. Og da vi paa den anden Side kun indføre et aldeles forsvindende Antal Kreaturer sydfra, nemlig en 14 à 1600 Stkr., ere vi i Grunden stillede meget frit overfor Omsætningen med Tyskland, hvad Kvæget angaaer; vi tør i denne Henseende nok sige, at Tyskland trænger mere til os end vi til det, hvilket det ved paakommende Sygdomsudbrud og Spærringer ikke er uvigtigt at have for Øje. Selvfølgelig har den gode Græsnings medført, at der blev fedet meget sidste Sommer, og Udførselen i Juli Kvartal er derfor meget stor.

Vor Overskudsudførsel af Hornkvæg er af de omtalte Grunde ogsaa bleven meget betydelig og er den største, vi endnu have havt, nemlig 98,000 Stkr. Vor Omsætning med Udlandet har selvfølgelig undergaaet en stor Forandring under Spærringen mod Sverrig, og det har derfor sin Interesse at se den i Sammenhæng gennem flere Aar. Vi gjengive derfor følgende Tal og begynde med 1876—77, da Landet havde sin største Brutto- og næststørste Nettoudførsel.

	Udførsel.	Indførsel.	Nettoudførsel.
1876—77.	105,283 Stkr.	14,551 Stkr.	90,742 Stkr.
1877—78.	93,456 —	20,090 —	73,366 —
1878—79.	86,629 —	23,807 —	62,822 —
1879—80.	85,824 —	21,662 —	64,122 —
1880—81.	83,312 —	7,323 —	75,989 —
1881—82.	99,759 —	1,668 —	98,091 —

Hele vor Udførsel iaar har herefter bestaaet af Landets eget Kvæg. I og for sig er den jo meget betydelig, og da den ikke har indeholdt Transitkvæg, er Udførselen af her i Landet fedet Kvæg iaar vist den største, vi have havt. Dette taler imidlertid hverken for eller imod den frie Indførsel, men er kun et Udtryk for, at forskjellige

sammenstødende Forhold iaar have fremmet og begunstiget Fedningen. Disse Forhold have ogsaa paavirket Udførselen af Faar, der er naaet op til 73,700 Stkr. Netto, medens den ifjor var 52,300 Stkr., og i 1874—75, da den var den hidtil største, beløb sig til 62,000 Stkr. Den største Udførsel af Faar falder som sædvanlig i Oktober og Juli Kvartaler og har iaar været meget høj, 46,000 Stkr. i det sidstnævnte Kvartal samtidig med, at der ogsaa er udført betydeligt i Forsommeren.

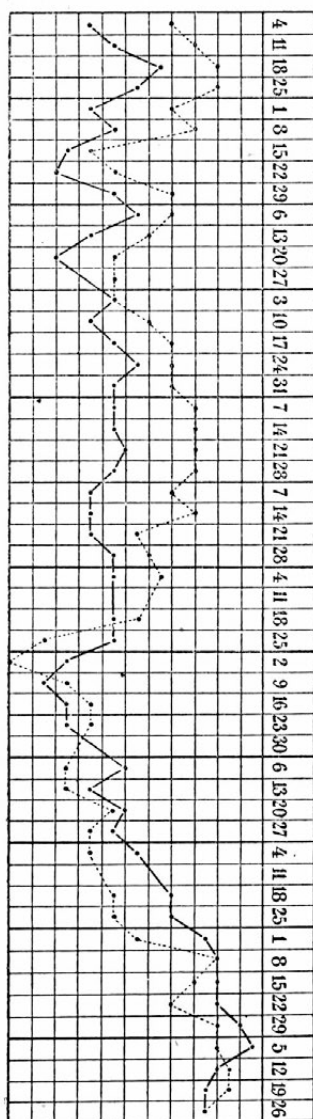
Skjøndt Udførselen af Hornkvæg og Faar saaledes har været meget stor og har bragt Landet en god Indtægt til Dækning af de store Udgifter til Kunstfoder, saa er det dog tvivlsomt, om vi iaar have benyttet Markedet paa den heldigste Maade. Der er nemlig sikkert blevet afsendt mere middelmadigt Kvæg, end der plejer. Ikke alene skyndede Foderknapheden til at sælge, men de høje Kjødpriser fremkalde altid en livlig Handel og en forstærket Paatrængen af Mellemandlere, hvorved mange Kreaturer sælges for tidlig. Og hvor godt det engelske Marked end har været iaar, saa har det dog ikke fornægtet sin gamle Karakter, at gode Varer betales forholdsvis bedst, og simple Varer ere vanskelige at sælge.

Svinefedningen har betalt sig meget godt, da Priserne have været høje. Disse sidste have særlig været paavirkede af, at det amerikanske Flæsk holdt sig dyrere, hvilket atter var en Følge af, at Majshøsten i Amerika ifjor var betydelig mindre end sædvanlig. Dernæst har Udrustningen af den engelske Flaade vist ogsaa paavirket Svinepriserne noget. Efter Noteringen i »Ugeskr. f. Ldmd.« er udarbejdet hosstaaende grafiske Fremstilling af Svinepriserne paa Hamburgs Marked i Landbrugsaaet. Den punkterede Linie er dragen efter højeste Notering for »bedste store Svin til Udførsel«, og den fuldtrukne Linie efter højeste Notering for »Sengsvin til det engelske Marked.« I Sammenligning med Markedet ifjor har Prisforholdet mellem store og smaa Svin iaar været mere til Fordel for de første. Middelprisen iaar er for 48 Markeder 49,⁶⁰ Kr. for Sengsvin

og 50,⁶⁶ Kr. for store Svin, altsaa 1,⁰⁶ Kr. højere for de sidste, medens Forholdet ifjor var omvendt. I de første

7 Maaneder, Oktobertil April, have Sengsvin kostet i Mid- del 48,⁶³ Kr. og store Svin 51,³⁵ Kr., altsaa en Forskjel af 2,⁷² Kr.; i de følgende 5 Maaneder ere de smaa Svin dyrest og koste 50,⁹⁷ Kr. mod 49,⁶⁷ for store; Forskjellen er altsaa her 1,³⁰ Kr. til Fordel for de smaa. Som det vil sees af Tavlen, holde de store Svin ogsaa en afgjort Over- vægt fra Oktober til Slutnin- gen af April; der indtræder da ligesom lidt senere ifjor, et stærkt Fald i Prisen paa begge Klasser, og i den føl- gende varme Tid betales de smaa Svin gennemgaaende bedst. For saa vidt de en- gelske Flaaderustninger have paavirket Svinemarkedet, er det altsaa de større Svin, det særlig har været til Fordel for.

Flæskeproduktionen har iaar atter tiltaget over- ordentlig og er den største, Danmark endnu har havt. Medens Nettoudførselen af Svin ifjor var 228,943 Stkr., og da var den højest, er der iaar udført 248,356 Stkr., altsaa godt 19,000 Stkr. flere, men ved Siden heraf er der tillige udført 9,²⁵ Mill. Pd.

Flæsk imod kun 3,7 Mill. ifjor. Imidlertid er Brutto-udførselen af Flæsk dog kun 900,000 Pd. større end ifjor, og det store Overskud er derfor fremkommet ved en mindre Indførsel af amerikansk Flæsk. Men da vort eget Forbrug af Flæsk, som ikke kan antages forringet under det sidste Aars Kjødpriser, altsaa har forsynet sig fra Hjemmeproduktionen, maa denne alligevel have været meget stor.

Vor Overskudsudførsel af Heste er iaar sunken ned til 4580 Stkr., medens den ifjor var 6285 og forrige Aar 9550. Bruttoudførselen er dog omtrent den samme som ifjor nemlig 11,802 Stkr., men Indførselen er overordentlig stor nemlig 6897. Denne forøgede Indførsel bestaaer vel for en væsentlig Del af billige Heste, deriblandt mange russiske, samt Føl, der særlig hentes i Sverrig, og kan altsaa langt fra opfattes som en Tilbagegang i Avlen; snarere maa den siges at tyde paa det modsatte, eller i hvert Fald som et Udtryk for de gunstige Opdrætningsvilkaar, som vi have haft i de senere Aar. Indtægten ved Hestesalg har ogsaa været betydelig, da Priserne have været gode.

Landet har iaar været skaanet for ondartede Farsoter; dog er der forefaldet et Udbrud af Tyfus i et Par Svineladninger fra Frederikshavn til Newcastle samt i en Ladning fra Sjælland, hvilket medførte et Forbud mod Indførsel af Svin herfra til England. Ministeriet lod anstille Undersøgelser herhjemme uden at finde nogen Sygdom, og denne maa nærmest antages at være opstaaet undervejs. Heldigvis er vor Udførsel af levende Svin til England saa ringe, at dette Forbud ikke blev trykkende.

Indførselen af Hornkvæg fra Sverrig er atter bleven frigiven i Efteraaret, men dette skete saa sent, at Tilførselen herfra ikke fik nogen videre Betydning for Indkjøbet af Kvæg iaar. Da Tyskland allerede havde lukket op for os i Foraaret, er altsaa nu atter de gamle Handelsveje frie som før. Under den Diskussion, der fra forskjellig Side er bleven ført angaaende Spærringen mod Sverrig, er det blevet betonet af flere af dem, der ønskede Spærringen hævet, at det var ønskeligt, om der forud blev

foretaget en ny grundig Undersøgelse af Sagen ved en Samvirken af svenske og danske Fagmænd. Det maatte tillige ansees for særdeles ønskeligt, ifald der i Fremtiden kunde tilvejebringes en stadig Samvirken mellem de to Landes Veterinærpoliti for om muligt at forebygge en Gjentagelse af de sidste uheldige Begivenheder. Saa vidt vides blev der ikke gjort noget Skridt i disse Retninger, førend Spærringen efter et stærkt Tryk af den offentlige Mening blev hævet. Vi maa anse det for uheldigt, at der ikke blev gjort et Forsøg herpaa, selv om det vilde have været forbundet med betydelige Vanskeligheder at gennemføre det. Thi vi staa i Virkeligheden nu lige saa stærkt udsatte som før Lungesygens første Frembrud, og de kostbare Erfaringer, der ere gjorte, have ikke affødt et eneste virksomt Middel til at hindre en gjentagen Indslæbning. — I Sammenhæng hermed kan nævnes, at Fællesforeningen i Jylland vedtog at indgaa til Regjeringen med Anmodning om, at der tilvejebringes et skarpet Tilsyn med smitsomme Sygdomme blandt Husdyrene samt med Udførselen.

I de Beretninger, som Tidsskriftet har modtaget, meddeles fra de fleste Egne af Landet, at Husdyrbruget vel er i jævn Fremgang, men at Udviklingen kun foregaaer langsomt og usikkert. Der fodres jo gennemgaaende bedre, men dels forsømmes Avlen og dels hæmmes Fremgangen ved, hvad der klages over af Mange, at man ikke faaer Produkterne saaledes betalte, at der heri er en Spore til Fremskridt. Der er nok en Gaard hist og her, som danner en Undtagelse, men Flertallet er ikke med. Det bliver derfor mere Skik i mange Egne at sælge Mælken til et Fællesmejeri, hvorved man vel nok faaer Mælken bedre betalt end før, men dog ikke faaer saa meget for den, som man kunde have ved egen fortrinlig Behandling. Disse Skyggesider, som unægtelig hæmme Udviklingen stærkt, have dog ogsaa tilsvarende Lyssider. Saaledes er det f. Ex. glædeligt, at et forbedret Svinehold er blevet meget almindeligt. Der mærkes tillige i flere Egne en Stræben efter at skaffe

sig bedre Tillægsdyr ved enten selv at tillægge eller som oftest ved at købe. Ikke faa Landboforeninger bortauktionere aarlig Tyrekalve, og der er sine Steder paatænkt paa samme Maade at sælge Hoppeføl, da der er Trang til gode Tillægshopper. Fra Aalborgegnen meddeles, at man har købt 2 Aktiehingste til henholdsvis 5000 og 4500 Kr., og at der i samme Egn er en Mejeriassistent i stadig Virksomhed og benyttes meget af Bønderne. Ganske enkelte andre Steder findes der ogsaa Mejeriassistenter eller Rejsemejersker, men det kan dog heller ikke oversees, at denne Sag er ved at tabe hele sin Betydning for Landets Mejerivæsen.

Fællesforeningen i Jylland har iaar afholdt i Holstebro sit 4de Fedeskue, hvor det fremstillede Kvæg var af særdeles god Kvalitet, og hvor der tillige fremstilledes et betydeligt Antal af velfedede, unge jydsk Stude. De samvirkende Foreninger paa Fyen og Sjælland samt Maribo Amts landøkonomiske Selskab have hver afholdt smukke Dyrskuer for Tillægsdyr. Københavns Amts Landboforening har foretaget en Præmiering af hele Kvæghold, hvilken agtes fortsat. — Den jydsk Fællesforenings Husdyrbrugsudvalg har foranlediget udført en Række Fedningsforsøg med Svin samt ladet foretage Undersøgelser angaaende Avlen i jydsk Kvægbesætninger, om hvilke Foranstaltninger der vil foreligge Meddelelser i Foreningens Aarsberetning. — Stutterikommissionen har fortsat sine Undersøgelser paa Sjælland angaaende Beskaffenheden af Hingstenes Afkom, og ligeledes er der paabegyndt lignende Undersøgelser i Jylland.

P. Jessen.